Interviu Flavia Drăgan – Florentin Smarandache

Flavia Drăgan:
Despre plecarea din România. Cum ați intrat în conflict cu regimul comunist?

Florentin Smarandache:
După absolvirea facultăţii din Craiova, în 1979, lucram la Întreprinderea de Utilaj Greu ca analist programator. Deoarece colaboram la diverse reviste de matematică româneşti dar şi străine cu problem propuse şi generalizări, am fost interpelat de ofiţerul de Securitate, Colonelul Staicu, de la IUG, să dau o declaraţie scrisă despre motivul expedierii unui articol de matematică în Franţa.
Iar din 1983, odată întors din Maroc, unde lucrasem ca profesor cooperant predând matematica in franceză, am trecut definitiv in colimatorul Securităţii. Mi-au întocmit patru dosare însumând peste 880 de pagini, mă urmăreau, mă fotografiau unde merg, etc. Le-am inclus, parţial, aceste rapoarte în cartea-mi *„Obiectivul SAVU (dosariada.ro)*”...

FD:
Povestiți-mi mai multe despre fuga dvs. din România, în 1988. Cum ați reușit să ieșiți din țară?

FS:
Eram disperat... şi atunci am trimis o telegramă Secretarului PCR pe Dolj, Ion Traian Ştefănescu, că sunt persecutat. M-a primit în audienţă. I-am cerut să-mi aprobe o excursie în Bulgaria, ţară socialistă, la nişte profesori bulgari pe care-i întâlnisem în Sefrou, Maroc.
Am ajuns la Burgas, de unde m-am îmbarcat pe un vapor cu turişti occidentali (francezi, germani, englezi) mergând spre Istambul în excursie.
În portul turcesc am debarcat toţi, iar eu m-am desprins de grupul turistic şi m-am dus la Consulatul American din oraş să cer zil politic, iar de acolo am fost îndreptat spre poliţia turcă (Şube).
Şi aşa am ajuns în lagărul din Istambul, iar peste vreun an ne-au mutat în Ankara.

FD:
Ce v-a rămas pregnant în memorie despre perioada petrecută în Turcia?

FS:
Starea de nesiguranţă... Starea de micime în faţa vieţii... Indiferenţa autorităţilor...
Am scris peste 1.000 pagini de scrisori, expediate pe la diverse instituţii şi personalităţi, pentru a putea emigra... Am strâns aceste epistole (unele degradate, şterse... aşa cum s-au păstrat) în volumul *„Desperado... (scrisori olografe din lagărul de refugiaţi politici)*”

FD:
Cum ați reacționat când ați aflat că Nicolae și Elena Ceaușescu au fost împușcați, iar în țară nu mai există regimul comunist?

FS:
Ne-am bucurat toţi din lagărul turcesc.
Unii s-au gândit să se întoarcă în ţară... alţii şi-au continuat drumul în necunoscut...

FD:
În 1990, ați ajuns în Statele Unite. V-ați dorit dintotdeauna să mergeți acolo?

FS:
Da, a fost un vis al meu să ajung în America! Îmi părea ceva ideal să trăiesc în Statele Unite, cea mai puternică ţară.
Primisem între timp şi viza franceză fiindcă vorbeam cursiv această limbă şi frecventam Institutele de Cultură Franceze din Istambul şi Ankara, institute care-mi dăduseră legitimaţii gratuite la bibliotecile lor şi spectacolele lor culturale (piese de teatru, concerte de muzică, etc.). Jean-Paul Micouleau, regizor, zicea să-mi joace chiar o piesuţă de teatru pe care o scrisesem în franceză în lagăr.
Când nu lucram, îmi petreceam timpul mereu în incinta acestor institute şi în compania comunităţii franceze din Turcia.

FD:
Știu că, printre alții, matematicianul Radu Roșu a emigrat în SUA în 1986, după o grevă a foamei și sprijin internațional. Era un fel de deziderat al intelectualilor români să ajungă în SUA?

FS:
Cei care vroiau să se afirme la nivel internaţional căutau să plece în Occident, desigur în SUA era oportunitatea cea mai mare.
Auzisem şi eu de matematicianul Radu Roşu şi l-am citat într-o scrisoare de protest pe care am publicat-o în „Notices of the American Mathematical Society", Vol. 34, pp. 924-925, din Octombrie 1987. Scrisoarea se intitula „Request for Support Letters".
Acest volum 34 nu a mai putut ajunge în România la membrii români ai AMS-ului.

FD:
În Statele Unite, v-ați continuat studiile. Cum este sistemul de învățământ superior acolo?

FS:
M-am înscris la câteva cursuri de Pedagogie (Education) şi Constituţia Statelor Unite pentru a mi se permite să predau la colegiile din Arizona, unde locuiam la început, apoi la cursuri de Computere (tehnologie în predare), precum şi la cursuri de matematică la: Pima Community College, University of Phoenix, Arizona State University, University of New Mexico, National Science Foundation Chautauqua Short Courses for College Teachers, Gateway Learning, New Mexico State University, etc.
Sistemul de învăţământ este mai liberal aici, deoarece te poţi înscrie ca student doar la clasele care te interesează. Însă, pentru a obţine o diplomă, trebuie să urmezi cursuri specificate în programă, şi să obţii un anumit număr de credite (o clasă pe semestru are de obicei între 2-4 credite).

FD:
Când ați ajuns în SUA, cine v-a ajutat? Cum v-ați descurcat? Cum v-ați imaginat că va decurge viața dvs. acolo?

FS:
Exista o fundaţie, sprijinită de guvern, numită „Tolstoy", în numele marelui scriitor rus, care ajuta emigranţii din fostele ţări comuniste.

La început a fost greu: cu limba (în România eu învăţasem ca limbi străine: franceza şi latina), cu luarea permisului de condus maşina (în ţară nu fusesem la volan), modul cum să cauţi de lucru (cum să scrii concis un CV), cum să foloseşti asigurarea medicală, stilul de viaţă, etc.

FD:
Cum ați intrat în sistemul universitar? V-ați dorit să fiți profesor universitar?

FS:
La sosire, după câteva luni de la emigrare în State, am găsit de lucru ca inginer de software la o mare corporaţie „Honeywell”, în Phoenix, Arizona. Dar, după cinci ani, compania a întâmpinat dificultăţi din cauza declinului numărului de pasageri la avioane (lucram pentru logicielul tipurilor de avioane A340 şi Boeing 777) şi astfel mulţi funcţionari, tehnicieni, ingineri au fost concediaţi, printre care şi eu.
Şi-am trecut în învăţământ.
Postul de asistent universitar l-am luat prin concurs. Căutam în revista „Chronicle of Higher Education” poziţii la matematică. Am trimis timp de vreo doi ani câteva sute de aplicaţii.
Aveam şi dezavantajul limbii... ca profesor...

FD:
Studiile dvs. în matematică, în teoria numerelor, s-au bucurat de mult succes. Cum vă simțiți când știți că sunteți apreciat în comunitatea științifică?

FS:
M-a atras matematica pură, fiindcă îmi plăcea să mă joc cu numerele - cum zicea Arghezi că l-a atras materialul vagabond al cuvintelor.
Odată emigrat, am deviat spre matematica aplicată fiindcă se caută mai mult.
Am colaborat cu foarte mulţi cercetători ştiinţifici de pe toate continentele.

FD:
Poezia și domeniul realului. Și pentru dvs. există, așa cum exista pentru Ion Barbu, un loc "sublim" în care poezia și matematica se întâlnesc?
Anul acesta, ați fost nominalizat la premiul Nobel pentru Literatură. Cum ați primit vestea?

FS:
La mine poezia a pornit de la tehnică. Am încercat să aplic ştiinţa în literatură şi artă – ca un procedeu *aere perennius* [mai dăinuitor ca bronzul...].
De exemplu, am introduc distihurile paradoxiste bazate pe antinomii (adică <A> şi <nonA> pot coexista). Apoi distihurile tautologice, distihurile duale.
Nominalizarea pe care a făcut-o Academia DacoRomână a constituit o surpriză pentru mulţi - fiindcă mă ştiau preocupat de matematică... a fost o surpriză chiar şi pentru mine când m-a anunţat Dr. Geo Stroe, Preşedintele Academiei!
Ca să continui: în teatru am creat drame combinaţionale, eclectice (îmbinând procedee variate) [vezi „*MetaIstorie*” (1993), tradusă în engleză (2004) şi rusă (2010-2011)].
Am „scris” *nonpoeme*. Am făcut *aut-artă* pe computer...
{Cum observaţi: experimente... deci o <u>tehnicizare a netehnicului</u>!]

În franceză publicasem în Maroc un volum numit... *Sensul nonsensului* (1983), luând clişeele acestei limbi în răspăr!

FD:
Relația cu țara. Veniți des în România? Cu ce ocazii? Mia țineți legătura cu cineva din România, în afara comunității științifice? Vă mai simțiți legat de țară în vreun fel? V-ați mai întoarce vreodată aici?

FS:
Vin la fiecare doi ani în ţară s-o văd pe mama. Mai am rude şi mulţi prieteni atât literaţi cât şi cercetători ştiinţifici. Întotdeauna revenirea acasă îmi umple inima de bucurie, iar timpul trece repede vizitând ba pe unul ba pe altul, sau făcând diverse prezentări ori colaborări. Probabil la pensie să mă întorc în România.

22-23 noiembrie 2011